

«ՍԻՈՆ»-Ի ԼՈՒՍԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ամմանարնակ նոյն հարցադատելիս ազգայինը ուրիշ հարցում մըն ալ ուղղած էր Պաշտօնաթերթին ինքնագրութեան:

Բացի Բողոքականներէն, միւս Քրիստոնէայ եկեղեցիներ կը տօնախմբեն մեր եկեղեցւոյ Ս. Կոյսին նուիրած տօները:

Յայտնենք նախ թէ Արեւելեան եկեղեցիներ մեծ տարբերութիւն մը չունին մեզմէ Տիրամօր նուիրուած տօներու աւելցուածքով: Տարբերութիւնը տօնակատարութեանց թուականներուն մէջ է առեւտրաբար: Այսպէս, Աւետման տօնը բաւարար այլ եկեղեցիներու կողմէ կը կատարուի Մարտի 25ին, նկատելով որ անոնք Ս. Ծնունդը կը տօնեն Դեկտեմբերի 25ին եւ հարկաւոր է իննամսեայ միջոցը պահել երկուքին միջև: Իսկ մեծագոյնը Ս. Կոյսի տօներուն՝ վերափոխումը, միասին կը կատարուի միայն երբ Օգոստոսի 15ը զուգուդիպի Կիրակի օրուն: Այլապէս անիւն 3 օրերու տարբերութիւն կրնայ պատահիլ — եւ կամ առաջ — քանի որ քոյր եկեղեցիներ կապուած են ամսաթիւին, իսկ մերոնք տօնը Կիրակիին կատարելու սովորութեան: Գիւտ Տփոյ եւ Գիւտ Գօաւոյ տօները եւս երբեմն կը կատարուին միասին, ուստի շատ հազուադէպօրէն, տարեգէրը չի կրնար պարտադրին (այս տարի պատահեցաւ այդ ըստ Հին Տոմարի՝ Յուլիսի 2/15ին), իսկ երբորդը՝ Օգոստոսի 31ը Կիրակիի զուգագիպած տարիներուն, իսկ Աստուածամօր Ծննդեան, Ընծայման եւ Յղութեան յիշատակը կը կատարենք միասնաբար, Սեպտեմբերի 8ին, Նոյեմբերի 21ին եւ Դեկտեմբերի 9ին յովորդարաբար: Մեծագոյն տարբերութիւնը մեր «Ֆ. Բիւզանդական» եկեղեցիներու (մէջն ըլլալով Յոյն-Կաթօլիկ կամ Միլլէթի եկեղեցին) միջև Ս. Կոյսին վերաբերող տօներու կապակցութեամբ, այն է թէ անոնք մասնաւոր յիշատակութեամբ եւ մեծաշուք հանդիսութեամբ կը տօնախմբեն յիշատակը Տիրամօր Ննջման, վերափոխումէն օր մը առաջ՝ Օգոստոսի 14ին: Թէև, ըստ աւանդութեան, Ս. Կոյսը ննջած է իր Ժրկինք

վերափոխումէն 3 օր առաջ: Այդ աւանդութիւնը պահուած է Եթովպացի մէջ, ուր Յոյն-Օրթոտոքս կղերք Օգոստոս 12/25ին արշալուստին, Ս. Կոյսին նկարը պատկանելի թափօրով մը իր հանգստարանէն (Ս. Յարսութեան Տաճարի գուլթին հարաւակողմը, Տիրամօր անունով կոչուած փոքրիկ վանքին մասուռը) կը փոխադրէ Գեթսեմանիի ձորին մէջ գանձուող եւ Ս. Կոյսի գերեզմանին վրայ կառուցուած ստորերկրեայ եւ հնադարեան Տաճարը, ուր կը մնայ 11 օր եւ վերափոխման իններորդ օրը, Օգոստ. 23/5 Սեպտեմբերին, կէսօրէ առաջ, նոյն շքերթով կը վերադարձնէ իր տեղը:

Կաթօլիկ եկեղեցին, որ Ս. Կոյսին հանգէպ տաճար իր յարգախառն պաշտամունքով կը գերազանցէ կարծէք միւս եկեղեցիները, եւ լման ամիս մը — ամենաեկեղեցիկը ամիսներուն՝ Մայիսը —, ինչպէս նաև իւրաքանչիւր ամսու առաջին Շաբաթ օրը ձօնած է անոր պաշտամունքին, չունի Տփոյ եւ Գօաւոյ Գիւտի տօները: Ասոնց վախարէն կը յիշատակէ Տիրամօր կեանքին կապուած ուրիշ դէպքեր եւ կարգ մը մանր տօներ: Այսպէս, 23 Յունուարին՝ Սրբուհին նշանախօսութիւնը Հայր Յովսէփի հետ, 11 Փետր.ին՝ հրաշալի երեւումը Լուարի — Ֆրանսա — մէջ (1858), 31 Մայիսին՝ Այցելութիւնը Նիշապուրի (էյն Քերիմ), Հողեղատեան յաջորդող երրորդ Շբ. օրը (Յիսուսի Սրտի տօնի վաղորդայնին)՝ Տիրամօր Սրտի տօնը, 16 Յուլիսին՝ Տօն Ս. Աստուածածնին Կարմեղոսի (Հայֆա), 12 Սեպտ.ին՝ Տօն Անուան Ս. Աստուածածնի եւ Հոգ.ին՝ Տօն Վարդարանին:

Կարծէ յիշել թէ վերափոխման տօնէն ետք (որ մէկն է Կաթօլիկ եկեղեցւոյ չորս հրամայուած — բացի Կիրակիներէն — տօներէն, միւս երեքը ըլլալով Ծնունդը, Մկրտութիւնը — 6 Յուն. — եւ Համբարձումը) Ս. Կոյսին նուիրուած երկրորդ մեծ տօնը Յղութեան տօնն է, զոր կը կոչեն Անարատ Յղութիւն եւ կը կատարեն միւսներէն օր մը առաջ՝ 8 Դեկտեմբերին, թէև Արեւելեան Կաթօլիկ եկեղեցիներ կը շարունակեն կատարել զայն 9 Դեկտ.ին: